

УДК 1:39

В.Ю. ФЕДЮК

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Федюк Вікторія Юрїївна – доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дніпропетровської державної фінансової академії, кандидат філософських наук

У статті розкривається проблема єдності буття українського етносу та аналізується значення збереження самобутнього «духу народності» українців в умовах глобальних проблем сучасної цивілізації.

Ключові слова: глобалізація, свідомість, духовність, етнічність, ідентичність.

В статье анализируется проблема целостности бытия украинского этноса и анализируется значение сохранения самобытного «духа народности» украинцев в условиях глобальных проблем современной цивилизации.

Ключевые слова: глобализация, сознание, духовность, этничность, идентичность.

In article the problem of Ukrainian ethnos integrity being and a sense of Ukrainian original «spirit of nationality» saving in the face of global problems of modern civilization are analyzed.

Key words: globalization, society, consciousness, spirituality, ethnicity, identity.

© В.Ю. Федюк, 2012

Актуальність дослідження. Сучасні суспільно-політичні, соціально-економічні, інформаційні та духовно-культурні зрушення в усіх сферах життя актуалізують пошук українським етносом власної духовно-культурної ідентичності. Це обумовлено, зокрема, феноменом глобалізації як системної трансформації соціально-політичної, господарської та культурної сфер життя всіх без винятку суспільств, а також основ їх життєвдтворення та розвитку. З посиленням процесів глобалізації та породженої нею постмодернної глобальної культури етнічне існування та національна ідентичність зазнають все більшого заперечення: заперечення зовнішніх атрибутів – території, політичної форми, економічних та соціальних стандартів, а також її духовних компонентів – етнічних і релігійних міфів, мови, історичної пам'яті, моральних та правових норм. Заміна етнічних та національних культур глобальною культурою елімінує з життя етнічних спільнот сутнісногенеруючі «центри» як необхідні для національного буття «точки опору».

Стан дослідження проблеми. На різних етапах розвитку глобалістики загальні проблеми сучасності, їх важливість для людства сприймалися і сприймаються неоднаково. В сучасній західній глобалістиці останніми роками відзначається зростання інтересу до аналізу соціогуманітарних аспектів глобальних проблем, прагнення переосмислити загальнолюдські цінності і відстояти основні права людини. Сучасна українська глобалістика представлена цілими дослідницькими групами (Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України – Ю.Пахомов, Ю.Павленко та ін.; Міжнародний інститут глобалістики – О.Білорус та ін.; Інститут філософії НАН України – М.Попович, В.Лях, Я.Любимий, М.Кісілюв, А.Крисаченко та ін.; Харківський національний університет ім.В.Каразіна – Є.Афонін, О.Бандурка, О.Мартинів) і окремими дослідниками, такими як С. Барішніков, В. Дергачов, Ф. Канак, В. Лукашевич, В. Попов, П. Саух та інші. Інтерес біль-

шості сучасних українських вчених-глобалістів прикутий до процесів глобалізації, які перетворюють такі сфери життя українського суспільства, як економічну, соціальну, політичну та духовну. Зокрема, ідентичність перетворюється на глобальну проблему, оскільки її багаторівнева фактура пов'язана з загальноісторичними змінами. Ця обставина рефлексується багатьма мислителями Заходу (Б.Андерсеном, У.Беконом, Е.Геллером, Е.Еріксоном, Н.Луманом, Д.Міллером, П.Росом, Е.Смітом, Ю.Хабермасом, С.Хантінгтоном та іншими) та Сходу (О.С. Ахієзером, П.І. Гнатенко, С.Б. Кримським, П.В. Кутуєвим, М.М. Моїсеєвим, Н.В. Мотрошиловою, Ю.В. Павленко, О.С.Панаріним, Ю.М. Пахомовим, О.Б. Шевченко та іншими). Вони виражають занепокоєність, що викликана станом реальної ідентичності як індивідів, так і етносів. По суті справи, мова йде про те, що процеси реальної ідентичності перебувають у фазі перманентної кризи, для якої – в межах глобальних змін – назрів комплекс причин і факторів. Та обставина, що етно-соціокультурна ідентичність набула статусу наукової, наскрізної соціокультурної проблеми, яка вимагає фундаментальних досліджень, підтвердив, зокрема, Всесвітній філософський конгрес (Стамбул, 2003), а також численні дисциплінарні та міждисциплінарні конференції, симпозиуми, семінари по всьому світу. Окрім цього, у 2010 році вийшла друком монографія сучасних українських дослідників М.Козловця та Н.Ковтун «Національна ідентичність в Україні в умовах глобалізації», присвячена проблемі культурно-цивілізаційної ідентифікації українців та висвітленню необхідності розробки власної національної глобальної стратегії. Загалом, на сучасному етапі розвитку спостерігаються «руйнація» цілісного українського буття, загострення міжетнічних відносин, кризові явища у функціонуванні самосвідомості та культурі тих етносів, які проживають в Україні. Сьогодні, на початку XXI століття, світ різко змінився. Людство має вже зовсім інше обличчя, загалом нову зовніш-

ність, аніж в минулому столітті, але своє головне завдання воно вбачає у тому, щоб принципово змінити свій загальнолюдський менталітет, оновити й омолодити свою душу. Людство втомилося будувати цивілізацію, воно прагне створювати культуру. Це означає, що воно змінює свій світогляд, зміст якого не може бути зведений лише до нового політичного мислення: це й нові світовідчуття, світопочуття, світосприймання, світоуявлення, ставлення до світу тощо. Для того, щоб створити цілісне людство як субстанцію не тільки матеріальну, а й духовну, кожному народові треба сьогодні добре попрацювати як на господарській ниві, так і особливо на терені духовності. Зважаючи на вищезазначені аспекти, постає питання: чи буде український народ, в умовах сучасної глобалізації, змінювати свою душу, свій, як сьогодні кажуть, менталітет, риси, суттєві ознаки своєї психології, свого характеру, своє відношення до основних компонентів буття?

Порушуючи це питання, ми усвідомлюємо, що перед нами, як і перед нашими предками, коли вони понад три чверті сторіччя тому, як і ми сьогодні, розпочинали розбудову української державності, незалежності, самостійності, знову постає проблема збереження цілісності буття українського етносу. Тому метою даного дослідження є розкриття особливостей впливу глобальних проблем сучасної цивілізації на всі форми буття українського етносу та визначення шляхів подолання духовної роз'єднаності у житті українців.

Звернемося до ідей відомого німецького філософа ХХ століття М.Гайдеггера, який у працях «Буття і час», «Основні проблеми феноменології», «Буття й істина» та інші, по-новому підходить до розгляду історичного процесу та вважає, що саме диференціація народу на соціальні групи та конфронтаційне протистояння між цими групами руйнує етнічну цілісність, а відтак започатковує занепад історії. Таке переконання німецького мислителя набуває особливої актуальності в сучасних умовах, коли однією із злободенних, глобальних проблем є злочинність. Як свідчать результати соціологічних та кримінологічних досліджень, злочинність стала однією з найбільш актуальних проблем сучасного українського суспільства. Населення часто відчуває почуття беззахисності перед нею. І це відчуття інколи призводить громадян навіть до таких невтішних висновків, згідно з якими правоохоронні органи або безсилі перед злочинцями, або діють заодно з ними. Однією з причин такого стану є недостатньо зважена, обгрунтована, належним чином організована протидія злочинності з боку держави. Відомо, що протидія злочинності є однією з основних внутрішніх функцій будь-якої держави. І ефективність її здійснення багато в чому визначає ефективність функціонування державної влади взагалі. Саме тому визначальним завданням державної політики на сучасному етапі розвитку має стати максимальна концентрація зусиль усіх гілок влади та органів місцевого самоврядування на комплексному здійсненні радикальних економічних, правових, організаційних та силових заходів щодо рішучого обмеження усіх видів злочинних проявів, особливо таких, як посягання на життя

та здоров'я, права та інтереси особи, хабарництво, економічна, наркотична злочинність тощо.

Окрім проблем злочинності та соціальних протиріч, які на сучасному етапі розвитку руйнують духовну та етнічну єдність українського етносу, особливої ваги набуває питання про роль таких духовних складових буття, як історична пам'ять та духовно-культурний спадок народу, які також визначають цілісність буття спільноти. У цьому відношенні цікавим є твердження німецького мислителя М. Гайдеггера про світову історію як історію буття народу в світі [11, 378-379]. Центральним є поняття світу – своєрідної системи символів, цінностей, принципів, в якій розгортається людська життєдіяльність. Це феноменальна сфера смислів як можливих способів розуміння і тлумачення речей. Сенси зафіксовані у мові. Вони передаються від покоління до покоління через традиційні фундаментальні уявлення і звичаї [11, 379]. Первинну історичну основу буття народу в світі становить міф. Саме через залучення нових поколінь до розуміння міфу формується і забезпечується цілісність народу, зберігається історичність як буття в світі успадкованих новими поколіннями життєвих програм і проектів. Руйнація світу символів і історичної пам'яті означає втрату народом своєї історичності. Реалії сьогоднішньої історії підтверджують глибоку справжність філософських роздумів М.Гайдеггера. Особливо рельєфно вони виявляються на терені українства, що прагне до відродження своєї історичності, духовної цілісності, суверенності, незалежності.

У даному контексті особливої значущості набуває демографічна проблема – одна із найважливіших серед усіх глобальних проблем сучасності. При розгляді демографічної проблеми сучасної України особливої уваги заслуговує поняття демографічної кризи. Сучасний український вчений М.Вівчарик у праці «Україна: від етносу до нації» проводить порівняльний аналіз чисельності та етнічного складу населення України, висвітлює сучасний стан демографічної ситуації в Україні: «Демографічна ситуація в Україні характеризується не лише депопуляцією, вона набула характеру гострої демографічної кризи, основні ознаки якої – несприятливі зміни не тільки в кількості, а й у якості населення» [3, 107]. Серед головних причин, які обумовлюють несприятливі зміни як кількісного, так і якісного складу українського населення М.Вівчарик висвітлює: погіршення екологічної ситуації в країні, що призводить до істотного погіршення здоров'я людей, падіння народжуваності та зниження середньої тривалості життя; кризові явища в основних сферах життя суспільства, зокрема проблеми зайнятості населення, падіння духовного та культурного рівнів розвитку українців, зменшення числа шлюбів і збільшення числа розлучень.

Також значення єдності (цілісності) етнічних спільнот можна пояснити беручи до уваги мову, спосіб життя (побуту), особливості поведінки індивідів. На сучасному етапі розвитку збереження цілісності буття етносу визначається відношенням українців до таких компонентів власного буття, як виховання, освіта, звичаї й традиції. Зокрема, кри-

за сучасної системи освіти є однією з найбільш проблем сучасного буття українського етносу [2, 197-202; 1, 3-7; 10, 118-127].

Що саме, в умовах глобалізації, викликає занепокоєння та почуття тривоги щодо змін у системі вищої освіти в Україні? Справа в тому, що в умовах переходу українських вищих навчальних закладів на європейські стандарти освіти, пов'язані з реформами Болонського процесу, виникає об'єктивна необхідність перегляду ролі гуманітарної складової сучасної освіти не лише для абітурієнтів та студентства, але й для прогресивно налаштованої більшості громадян України. Адже в умовах введення в українських вищих навчальних закладах кредитно-модульної системи навчання особливої актуальності набуває проблема щодо збереження та розвитку національної системи освіти та виховання, основна роль у забезпеченні якої належить саме гуманітарним дисциплінам (історії, філософії, політології, соціології, правознавству, культурі мови, основам етики та естетики, релігієзнавству, культурології та іншим). З введенням у навчальний процес поділу дисциплін на «нормативні» та «вибіркові», студент отримав можливість відмовлятися від тих предметів, які, на його думку, не є необхідними в оволодінні майбутньою професією. Для більшості студентів такими є гуманітарні дисципліни (філософія глобальних проблем сучасності, релігієзнавство, європейська інтеграція, соціологія та ряд інших), які в основній своїй більшості опинилися в переліку дисциплін «по вибору». Як наслідок, це може негативно позначитися не лише на загальному рівні освіченості майбутніх спеціалістів, але й на збереженні їх національної самосвідомості та ідентичності. Адже саме гуманітарна складова вищої освіти забезпечує духовно-культурний розвиток кожної особистості. Сьогоднішні нововведення призвели до того, що похитнулися основи, які забезпечували в минулому стабільність та ефективність функціонування освітньо-виховної системи, змінилося відношення суспільства до освіти й традицій виховання. Освіта перестала бути фактором культури, а розширення її сфери відповідає основній меті сьогодишнього розвитку – не стільки досягненню українцями блага, духовного збагачення й гармонії, скільки бажанню автоматизації й самодостатності кожного зокрема. Зміни, до яких призвело сучасне реформування усталеної роками системи освіти і виховання на європейській манер, сприяють зростаючому індивідуалізму, автономії українців по відношенню до Бога, світу й решти людей, а серед молоді зростає бажання добитися вільного та самодостатнього існування. Порушення універсального, комплексного підходу у навчанні, спеціалізація й уніфікація самого процесу освіти зумовлює руйнацію цілісного світогляду, необхідного для збереження духовності й культури як такої. В секуляризації знання порушуються цілісність думки, єдність людського світогляду. Плюралізм, який запроваджують в українську систему виховання й освіти обертається релятивізмом: все є відносним, немає ніяких твердих критеріїв аби оцінити, де добро де зло, втрачаються морально-етичні й культурні цінності. Разом з усім цим

руйнуються ті духовні підвалини, на яких сформувалася свого часу українська традиція в освіті й вихованні. Тому в умовах глибокої духовної кризи, яка проявилася сьогодні в процесі реформування освітньо-виховної системи, особливого значення набуває наступне питання. А саме: осмислення ролі гуманітарної освіти у збереженні та розвитку духовності українців. Справою гуманітарної освіти є недопустити появи ані авторитарної особистості, ані нарцисичної, ані її спустошення – так виглядає гуманістично-психологічний курс на ствердження творчої, «духовно здорової» (Е. Фром) особистості. Загострені кризові ситуації, недостатня здатність людини адаптуватися до швидкоплинного життя вимагає переходу особистості до нових життєвих смислів, які сприятимуть її багатовекторній самореалізації (і в особистісному, і в соціокультурному вимірах), а отже, становленню фундаментальних засадничих цінностей і певного історичного оптимізму. А це, в свою чергу, актуалізує питання щодо ролі, сутності та значення гуманітарної освіти в сучасній Україні. Ми є свідками спроб радикально спростити, спеціалізувати та уніфікувати систему навчання. Мається на увазі – видозмінити діючий механізм освітньо-виховної традиції, яка протягом тривалого часу кристалізувала та дарувала надію на збереження соборності українського народу, особливостей його ментальності й духовності. Зараз пропонується проводити навчання не у всіх напрямках відразу, а звузити освіту до певного професійного напрямку. Але є один вкрай важливий аспект – неминуче сформується прогалина в загальній культурі й досвіді вирішення тих чи інших питань. Вузька спеціалізація може призвести до того, що суспільство розпадеться на дрібні групи (не кажучи про те, що вже на сьогодні в Україні спостерігається відсутність духовної спільності між громадянами). Наша українська духовна культура може зазнати глибокої «тріщини», перетворюючись із єдиного внутрішнього явища у велику кількість корпоративних субкультур. Це послужить, відповідно, і руйнації цілісної духовної основи, на якій сформувалися головні компоненти українського світогляду. «Вузькопрофесійна орієнтація» не дає можливості зв'язати в один вузол весь комплекс загальноузівських дисциплін, а відтак скоординувати і синхронізувати їх викладення таким чином, щоб у процесі навчання відбувалась своєрідна «інтерференція» інформаційних потоків і хвиль. Але головний її недолік полягає у тому, що вона не інтегрує саму особистість. Ось чому «на виході» ми маємо фрустровану, збиту з пантелику й безпорадну людину, абстрактно не готову до життя і, головне, — до спілкування.

Наступний аспект глобалізації, який необхідно виокремити, - культурний. Він обумовлений появою могутніх потоків культурної інформації і споживчих образів, які оформилися у вигляді експансії культури західного зразка, і насаджуються за допомогою сучасних засобів телекомунікацій по всьому світу. Ця проблема тісно переплітається з економічними і політичними аспектами глобалізації.

Технологічний аспект глобалізації характеризує значні можливості процесів обробки, накопичення

та передачі інформації, які виникли у результаті злиття інформаційної та комунікаційної технологій. Це є ключовий аспект глобалізації. У сфері вищої освіти ці технології дозволяють не тільки скорочувати витрати на навчання студентів завдяки переміщенню навчальних курсів та бібліотечних матеріалів в онлайнове середовище, але й розширити доступ до вищої освіти, а також реалізувати концепцію безперервної освіти впродовж усього життя шляхом створення віртуальних університетів, розвитку дистанційної системи навчання та деяких форм транснаціональної освіти. Для нових і старих сил вищої школи переваги технологічного аспекту глобалізації будуть цілком визначатися їхньою активністю у використанні цих технологій у навчальному та науковому процесах. Водночас глобалізація вищої освіти зробить вплив на всі без винятку національні системи вищої освіти незалежно від того, хочемо ми цього чи ні. Отже, очевидно, що в умовах глобальних змін представникам політичних сил українського етносу необхідно сконцентрувати увагу саме на проблемі збереження національних традицій вищої школи та виховання, що забезпечить цілісність та самобутність таких компонентів українського буття, як звичаї, традиції, мова, історична пам'ять, національна самосвідомість, національна ідентичність.

Кожен етап розвитку людства характеризується тим, що якісь держави вириваються вперед у своєму розвитку, а якісь відстають. Але ще ніколи в історії людства не траплялося так, щоб весь світ брав участь у таких перегонях, щоб темп технологічного розвитку однієї культури пригноблював усі інші культури, природний розвиток яких не такий швидкий. Сьогодні такий темп все більше прискорюється і тим самим створює небезпеки для існування людства, яке розуміє справжню загрозу цих перегонів, але не зупиняється і прагне догнати та перегнати, не усвідомлюючи того, що біжить у протилежному напрямку. В цьому контексті зростають інтерес і увага до соціального виміру та соціальних наслідків глобалізаційних процесів, що відбуваються в світі.

У таких умовах все більшого значення набувають взаємодія, діалог і взаєморозуміння різних культур. У період глобалізації світу особливу роль відіграють непрості взаємовідносини між сучасною західною культурою й традиційними культурами тих чи інших країн. Важливими і водночас складними є також відносини між християнським та ісламським світом, ціннісні орієнтації й соціокультурні установки яких значно відрізняються, виступаючи одним із факторів міжнародної напруженості й протидії процесам глобалізації культури. Дана проблема є досить актуальною для буття українського етносу. Адже впродовж багатьох століть на території України оселялися та проживали численні, некорінні етнонаціональні та етноконфесійні общини. Саме тому проблема взаємовідносин між сучасною українською та сучасною західною культурами є надзвичайно актуальною, особливо за умов участі України в євроінтеграційних процесах.

Поява нових, інформаційно-комунікативних каналів у системі соціокультурної взаємодії свідчить

про підміну безпосередніх контактів між людьми інтерактивною взаємодією, комунікативний формат якої не стільки зближує їх, скільки проводить між ними демаркаційну лінію. Різке неспівпадіння норм поведінки і життєвих правил, цінностей та ідеалів свідчить про загострення кризи соціокультурної ідентичності, що пов'язане з формуванням нового типу ідентичності – «сітьової». В ситуації переходу до нового типу культури – «електронно-комп'ютерного», коли самореалізація особистості відбувається досить суперечливо в умовах глобалізуючого світу, коли процеси уніфікації (індивідуалізації) у суспільстві підтримуються технікою й технологіями, людина не завжди отримує позитивний результат. Скороминучість та нестабільність соціальних відносин, прояв соціальних деструкцій – зворотний бік мобільності інформаційно-комунікативного середовища. В силу цього інформаційно-комунікативна домінанта сучасної культури не може розглядатися лише як прогресивний цивілізаційний проект. Людство шукає зовнішню простоту в культурі, позбавляючись від складності накопиченого століттями ціннісно-змістового багажу. Таке спрощення, як «зниження» в культурі складності, «ліквідує» її творче начало та свідчить про зародження кризи. Небезпечним для сучасного буття українського етносу є те, що у глобальному інформаційному просторі поступово зникають межі між масовою, етнічною, народною та елітарною культурами. Це обумовлено тим, в першу чергу, що на сьогодні відбуваються зміни основних форм буття етносу. Так, основною формою передачі всього духовно-історичного спадку є не звичаї та традиції, які протягом багатьох віків існували як первинні духовні джерела буття українського етносу, а засоби масової комунікації. У сучасній людині, існуючій у просторі плюралістичної культури, формуються нові соціокультурні стереотипи, що пов'язане із впливом уніфікованого набору телевізійної інформації.

Таким чином, уніфікованість мільйонів людей планети, які належать до різних станів населення, формується світом одноманітної масової культури, яка розпадається на безліч фрагментів, що не складаються в єдину систему цінностей.

Також актуальною для буття українців є проблема щодо нових хвиль іммігрантів, які переселяються на територію України, оскільки вони хоч і намагаються дотримуватись сформованих норм і принципів поведінки, прийнятих в українському суспільстві, в яке вони потрапили, проте у побуті й у своїх звичках проявляють і відтворюють, як правило, традиції й стереотипи способу життя, засвоєні з дитинства у колишніх культурах. І хоча на межі цих різних культур виникають певні можливості для взаєморозуміння й взаємодії, насамперед завдяки глобалізації й уніфікації культури, проте стан конфліктності й протиріччя наростає. На це останнім часом звертають увагу фахівці як у західних країнах, так і в країнах, що розвиваються. Інша проблема, на яку звертає увагу У. Бек, викликана, зокрема, й глобалізацією культури, полягає в тому, що люди все більше відриваються від природи, яка їх породила, ство-

рюючи штучне середовище існування й поміщаючи себе в сконструйований, малоприсадибний для нормального й пов-ноцінного життя світ. Особливо це актуально для українців, які не тільки працюють, але й проживають усе більше у таких же висотних, багатоповерхових будинках-офісах, у яких проводять основну частину робочого часу. Все це є протиприродним самій суті людини. Це абсолютно ненормальна ситуація. Ейфорія ж із приводу того, що людина може створити штучні умови для свого життя, які були б кращі за природні, або хоча б не гірші, - велика ілюзія, тому що людина – дитя природи й буквально запрограмована самою природою на постійне спілкування із світом флори та фауни.

Також на сучасному етапі розвитку екологічна проблема вийшла на перший план, це, зокрема, пояснюється як мінімум трьома причинами. По-перше, протягом двох століть інтенсивного промислового виробництва відбулася надзвичайно велика кількість шкідливих викидів у навколишнє середовище. На сьогодні у багатьох містах України такий процес забруднення навколишнього середовища продовжує відбуватися щодня та щохвилини. По-друге, в результаті науково-технічної революції різко зросли темпи та об'єми антропогенного впливу на природу, що обумовлює подальшу деградацію навколишнього середовища. І нарешті, по-третє, темпи економічної діяльності та сфера деградуючого середовища проживання людини досягли крайніх меж, тобто стали планетарним явищем. У «замкнутому» просторі виник ефект екологічної інтерференції, тобто взаємовплив екологічних проблем одних регіонів на інші. У результаті екологічні проблеми почали трансформуватися в екологічні кризи перш за все там, де була концентрація виробництва, найбільш інтенсивний транспортний рух тощо. Виходячи із вищезазначеного, зауважимо, що процес взаємодії індивідів та природи має не лише зовнішній прояв (експлуатація, перетворення та забруднення землі, атмосфери, водних стихій), але й форму свідомість та спосіб мислення особистості [4, 97].

Адже, як зауважує І.Забелін, основним завданням людства в майбутньому є отримання реальної

можливості управляти власною природою, а не знищення її різними видами діяльності [4, 113]. Про це необхідно замислюватися вже сьогодні, в епоху глобальних проблем. Людство, як підкреслював І.Забелін, «це не лише та природа, яка сама себе пізнає, але та природа, яка сама собою керує... згідно з законами природи, які люди організують та спрямовують. Ми, людство, не випадково потрібні природі для справи. Ймовірно, що у Всесвіті існують різні форми самопізнання і самоуправління, та у сонячній системі виникло людство. І тут ми повинні протиставити себе хаосу, безладу...» [4, 187]. Виходячи із такого переконання, слід замислитися над тим, для чого взагалі існує людина і людство? Яка мета існування у сучасній людини і чи існують взагалі така мета? Для українського етносу ці питання є надзвичайно актуальними, особливо на етапі формування національної самосвідомості та національної ідентичності. Ще на початку ХХ століття видатний український історик та політичний діяч М.С. Грушевський у праці «Хто такі українці і чого вони хочуть?» підкреслив, що єдність та сила народу – у спільній меті, яку бажають реалізувати усі представники даного етносу і тому докладають спільних зусиль для досягнення цієї мети. Для сучасної України визначення основної мети існування українського етносу в умовах глобальних проблем сучасної цивілізації – є першочерговим завданням.

Отже, на сучасному етапі розвитку українського етносу глобалізація посилено впливає на світогляд його індивідів, що викликає серйозне занепокоєння. Це, насамперед, стосується можливого розчинення української самобутньої культури у нових економічних і торговельних процесах. Тому, сприймаючи такі явища й тенденції, як «американізація культури», як насадження західних стандартів і зразків поведінки, представники української етносоціальної спільноти повинні усвідомити, на нашу думку, що в умовах глобалізації, а саме в умовах зростаючих міграційних процесів, першочерговим завданням для українців є збереження власного «духу народності» – самобутнього духовно-культурного спадку, історичної пам'яті, традиційних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агієнко І.В. Світоглядні імплікації ціннісних орієнтирів освіти / І.В. Агієнко // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури: збірник наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 3-7.
2. Антошкіна Л.І. Суспільно-соціальна місія вищої школи та шляхи її реалізації в умовах ринку / Л.І. Антошкіна // Філософія. Культура. Життя: міжвузівський збірник наукових праць. – 2002. – Вип. 19. – С. 197-202.
3. Вівчарик М.М. Україна: від етносу до нації. – К.: Вища шк., 2004. – 239 с.
4. Забелін І.М. Человек и человечество / И.М. Забелін. – М.: Советский писатель, 1970. – 264 с.
5. Капітон В.П., Капітон О.В., П'ятун В.В. Філософія глобальних проблем сучасності: монографія. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2010. – 374 с.
6. Майбууров І. Глобалізація сфери вищого образования // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. - № 3. – С. 8-19.
7. Мартинов Р.С. Технократизм у сучасній освіті: основні інтенції розвитку / Р.С. Мартинов // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С.251-256.
8. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри (Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика): Енциклопедія / Упоряд. Ю. І. Римаренко; за ред. Ю. Римаренка. — К.: Довіра, 1998. — 912 с.
9. Попович М. В. Національна культура і культура нації / М. В. Попович; [відп. ред. О. М. Корніяка]. – К.: Знання, 1991. – 64 с.
10. Приходько В.В. Полишаючи гумбольдтський університет / В.В. Приходько // Філософія. Культура. Життя: міжвузівський збірник наукових праць. – 2007. – Вип. . – С. 118-127.
11. Хайдеггер М. Бытие и время / Мартин Хайдеггер; пер. с нем. В. В. Библихина; [ред. В. Айрапетян]. – М.: Ad Marginem, 1997. – 451 с.
12. Чумаков А.Н. Метафизика глобализации. Культурно-цивилизационный контекст. – М.: Логос, 2006. –318 с.
13. Bell D. The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties. — N. Y.: Free Press, 1965.
14. Smith Anthony. The Ethnic Origins of Nations / Anthony Smith. – Oxford: Blackwell, 1986. – P. 16; 85 – 86.